

Jonáš Záborský

posledný medzi prvými
prvý medzi poslednými

- narodil sa 3. februára 1812 v Záborí; pochádzal z chudobnej zemianskej rodiny
- 1818 – 1921 absolvoval základnú školu v Záborí, Hornom Jasene a v Záturčí
- 1821 – 1823 navštevoval nižšie gymnázium v Necpaloch
  - 1823 odišiel študovať na gymnázium do Gemera
- 1827 zapísal sa na Lýceum v Kežmarku, kde národne precitol; v tomto čase sa rozhodol študovať teológiu; za excelentné štúdium bol odmenený štipendiom (1831)
- 1832 zapísal sa na filozofiu a teológiu do 4. triedy Kolégia v Prešove, býval na Slovenskej ulici; hneď po príchode do Prešova sa stal aktívnym členom *Homiletické Slovenské spoločnosti*; spolu s Jozefom Srenkom zriadili česko-slovenskú knižnicu
  - júl 1834 podrobil sa kandidátskej skúške
- 1835 nastúpil za kaplána do Pozdišoviec, kde ešte doznievali následky krvavého potlačenia sedliackeho povstania na východnom Slovensku, v obci Merník
- 1836 v almanachu *Zora* vyšla Záborského óda *Na Slovákov*, autor použil pseudonym N. Magurský
- 1839 v ňom dozrela myšlienka opustiť Pozdišovce, požiadaval o štipendium na ďalšie štúdiá
  - v máji 1839 sa zapísal na univerzite v nemeckom Halle
- 1840 vyšli samostatne Záborského *Bájk*, vytlačil ich v Levoči slovenský vydavateľ a tlačiar Gašpar Fejérpataky-Belopotocký
  - v decembri 1840 sa stal farárom v Rankovciach
- v máji 1841 Rankovce zachvátil požiar, vyhoreli kostol, fara aj hospodárske budovy
- 1842 konvertoval na katolícku vieru, k tomuto kroku ho priviedol jeho prenikavý zmysel pre vnímanie reality; evanjelickí veriaci a cirkevní predstavení odôvodňovali jeho krok ctižiadostou, ambíciami a túžbou po väčšom hmotnom blahobyte; nádeje, ktoré vkladal do tohto životného rozhodnutia, sa nenaplnili a čakal ho zápas s obapolnou nedôverou
  - 1843 ukončil skúšky a vysvätili ho za katolíckeho kňaza; v teológii sa vzdelával sám
  - začiatkom mája 1848 *Slovenské národné noviny* uverejnili petíciu Jonáša Záborského *Žiadosti slovenského národa*, zverejnil ich anonymne
- 10. mája 1848 na porade slovenských národovcov v Liptovskom Sv. Mikuláši vyhlásili *Žiadosti slovenského národa*, zhrnuli v nich celonárodný revolučný program
  - 21. novembra 1848 Záborského spolu s ďalšími obvinenými signatármi *Žiadostí* uväznili; vykonali u neho domovú prehliadku a našli spomínané mikulášske *Žiadosti*
  - 7. decembra 1848 ho prepustili z väzenia
  - v januári 1850 ho vymenovali na Právnickej akadémii v Košiciach za mimoriadneho profesora gréčtiny
- v septembri 1850 pricestoval spolu s Andrejom Radlinským do Viedne; spolu s Danielom Lichardom sa stal zodpovedným redaktorom *Slovenských novín*; v ťažkých cenzúrnych podmienkach v článkoch horoval za vec slovenskú
- v decembri 1852 na naliehanie vládnych úradov či bachovskej cenzúry ukončil svoju redaktorskú prácu
  - 13. marca 1853 prišiel na faru do zaostalej obce Župčany a neskôr sa stal aj farárom pre obec Malý Šariš
  - po neúspechoch v literárnej tvorbe a redaktorskej práci sa venoval gazdovstvu, to mu prinieslo tiež nemalo trpkých chvíľ a sklamaní, preto sa po krátkej odmlke vrátil k písaniu, vydal *Básne dramatické, Lžidimtriády, Bitku pri Rozhanovciach, Dejiny uhorského kráľovstva od začiatku do čias Žigmundových*, tie dodnes ostali v rukopise
- 6. – 7. júna 1861 zúčastnil sa slovenského memorandového zhromaždenia v Martine
- 23. januára 1876 zomrel na župčianskej fare opustený, úplne sám; pochovaný je v Župčanoch

Vo svojej tvorbe a názoroch zdôrazňoval „život, skutočnosť a zdravý rozum“. Jeho zásadný skepticizmus a otvorená pravdivosť v pohľade na deje súčasné aj minulé sa pokladala za zradu vtedajších národných záujmov. S odstupom vekov ju môžeme hodnotiť ako kritiku par excellence. Záborský zásadne odmietal bezťažový idylický vesmír rojčivých romantikov. Či v poézii, próze, dráme, ale aj v historických prácach vždy ostával nekompromisným kritikom, analytikom a boriteľom romantických ilúzií. Jeho neromantický postoj spôsobil, že aj jeho *Najdúch* sa dlhé desaťročia hral v romantizujúcej Borodáčovej úprave a nanovo ho v jeho pôvodnej podobe objavili až prešovskí divadelníci v osemdesiatych rokoch minulého storočia. Prieniky moderného klasika na javiská slovenských divadiel boli skutočnosťou skôr nekaždodennou.

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THEATRE INSTITUTE

„Inde by snád' bol býval veľký muž,
u nás bol len veľký blázon.“
(Jonáš Záborský, podklady k vlastnému epitafu)

Autori výstavy Oleg Dlouhý a Martin Timko, grafické riešenie a produkcia Viera Burešová
skenovanie Viera Helbichová, jazyková redaktorka Mária Adamčíková
Použité materiály Archív Divadelného ústavu Bratislava
Autori fotografií Gejza Podhorský, Jana Nemčoková, Antonín Žiška, Ľubor Marko, Igor Teluch,
Jaroslav Barák, Jozef Vavro, Anton Šmotlák, Bohuš Král, Jozef Fecko, Jozef Lomnický
© Výstavu k 200. výročiu od narodenia Jonáša Záborského pripravil Divadelný ústav Bratislava, 2012

ALŽBETA BÁTHORYČKA (Čachtická pani)

Divadlo Jonáša Záborského Prešov
Premiéra 6. 12. 1958
Réžia Štefan Gojda

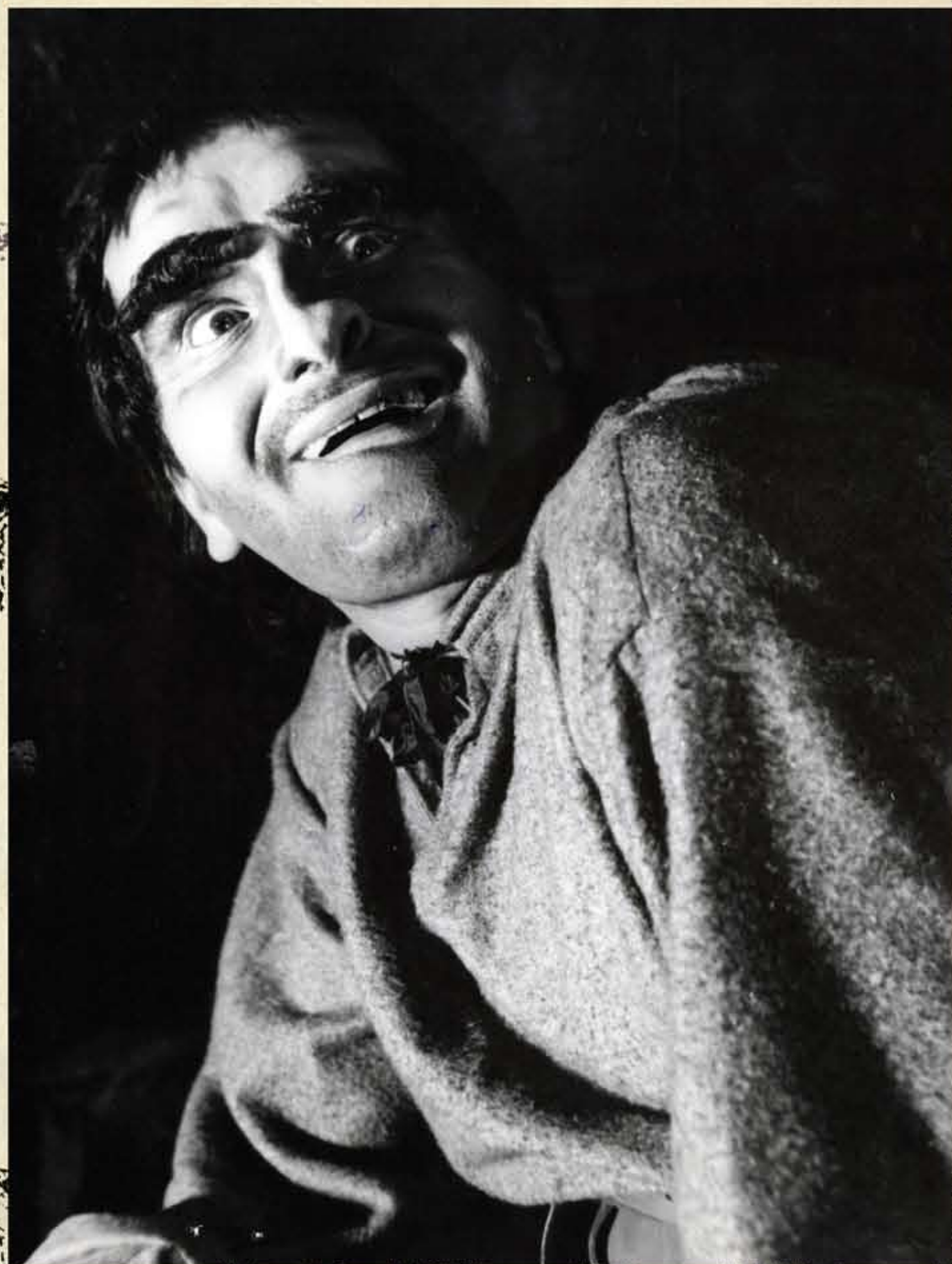
14.5474
019

Tibor Vadaš (Valko), Adriana Čalkovská (Mária), Ladislav Farkaš (Taraska), Štefan Petrák (Juraj Thurzo), Štefan Servátka (Závodský), Anton Baláz (Abrozius), Naďa Nináčová (Alžbeta Báthoryčková)

Naďa Nináčová (Alžbeta Báthoryčková)

Cyril Ducko (Ficko)

Alžbeta

Staroby sa bojí! Pokým vládzem, nepustím ju do zbrády svojjej! I keď som nevím koľko ešte hladia ma, skúšať preserovať protičižky aj splochy, to k ruke stať mi dávo, postavenie moje. Boh sám si nás jedne podľa seba na tej zemi rozdelil a hľadi, ako vieme chrániť to, čo dal nám. Boh je večne mladý, nastarom. A On, vládca, prvý nad prvými, predobraz, chce, aby aj my, prví na tej zemi, tuď mu rovní boli. Boh sa neháľ v nebi Lucifera, zbraňou krvavo ho zrazil v pokle to On, Boh, On, prvý vojna stádať. On, Boh, prvý príklad semí podal, že ak vládnú, potom vládnúť smelo, bez báze a strachu nad kvapkami živej krvi, ktorá omladáje...!

(Úrytok z hry)

Text k obrázkom:
Scénické návrhy M. Kravjanského k hre Alžbeta Báthoryčková.

DIVADLO JONÁŠA ZÁBORSKÉHO V PREŠOVE

DIVADLO JONÁŠA ZÁBORSKÉHO V PREŠOVE
CINOHRA

Jonáš Záborský – Júlio Zborovjan:

Alžbeta Báthoryčková
(Čachtická pani)

Dramatická románc v troch dejstvách (štyroch obrazoch)

Réžia: Mikuláš Štefan GOJDA
Scéna a kostýmy: Mikuláš KRAVJANSKÝ
Scénická hudba: Anton BURANOVSKÝ

Osoby a obsadenie:

Alžbeta Báthoryčková, grófica z Čachtíc	Naďa Nináčová
Katarína, jej dcéra	Eliša Haramová
Ficko, grófov dvorný sluha	Cyril Ducko
Ilona, družky a Alžbety	Anna Minarčíková
Mária, mladá panna, chýžni na zámku	Elena Solbošová
Paraska, mladý chudobný roľník	Adriana Čalkovská
Kečegy, našťastný grófský hŕď	Ladislav Farkaš
Abrozius, kňaz v Čachticiach	Ivan Horák
Valko, sedliak – rebel	Anton Baláz
Juraj Thurzo, palatín	Tibor Vadaš
Závodský, palatínov tapanník	Štefan Servátka
I. drábn	J. Čupka Král
II. drábn	Ján Pókeš
1. vojak z osobnej stráže	Andrzej Sitas
2. vojak palatína	Oľdřich Hlaváček

Inspektor – Jozef Fico. Text skladby – A. Jechmanová. Osvetlenie – Štefan Koci. Lokalizácia. Kostýmy: scéna a nábytok vyhotovili dielne DJZ pod vedením a Fargéla, Marika, Kriapu.

Celostátna premiéra v Prešove 6. decembra 1958

Itie nikdy v histórii nevyznemala požiadavka aktívneho vzťahu divadla k spoločenskému životu tak nahliadnuť a zároveň v tomto konkrétnom zmysle, v akom sa divadlo pripravuje dnešnému divákovi, cez umelecký program divadla súčasnosti. Je to program, ktorý v podstate svojou myšlienkou chce postredstvom básnického obrazu priviesť dnešného človeka k vysokému stupňu sociálneho uvedomenia. Preto očlile divadelných pracovníkov smerujú k takým umeleckým výkonom, ktoré priamo nariadenú a aj riešia složitost spoločenských pohybov a individuálnych snôv súčasného človeka.

minulosti. V tom nakoniec, spoivajú pohľad nášho uvedenia Alžbety Báthoryčkovy. V novom básnickom vzeze dej z roku 1610, ako sám Zborovjan v poznámke k hre svádza, symbolizuje odpor... proti krutej tyranii: je to súčasne paralela nášho boja a zápasu proti neľudskostiam, krvičinnost, zabíjaniu a vraždam od posledných storočí až k dnešku". Pôsobnosť hry je nielen v ponáraní na protiklad feudálnych pomorov na Slovensku, zatiaľkom 17. storočia a dneška, nielen v historickom obraze o revolte ľudu, ale najmä v symbole hlavnej postavy Alžbety Báthoryčkovy. Ona v hre vystupuje

Pokrokový odkaz minulosti dnešku

V dobrom zámere – čo najšľejšie pôsobiť na súčasného diváka sa nikdy neprehliada pokladnica našej klasickej drámy. Akoby nemala dosti sily pôsobiť na dnešný spoločnosť. Pomer divadiel k pokrokovému literárnemu odkazu našej minulosti je ešte chladnejší. Často predpojaté stanoviská vylučujú možnosť, že by v staršej našej dráme mohlo byť dosti hlbokých myšlienok, ktoré by mohli rezonovať v dneškom. Tieto poznámky sa šľia do života práve dnes, keď našim návštevníkovi predkladáme hru J. Záborského – J. Zborovjana: Alžbeta Báthoryčková.

Prediverším, a to si diváci nakoniec sami povinnú, hľa nie je dramatickizácia Nizhanského románu, ale básnickým dotvorením Záborského drámy. To znamená, že Zborovjan rozšíril nielen text krákej hry Záborského, ale obohatil zápletku predlohy o nové motívy, ako aj dšrove vybranil a umelecky prepracoval pôvodné dramatické postavy, aby prehlbil myšlienku celého príbehu. Zborovjan dotvorením Záborského drámy sa oveľa viac priblížil k realizovaniu Záborského úmyslu napísať národnú tragédiu, i keď sám Zborovjan si taký cieľ nehládil: hľa mu šľie o to, aby skázal, ako sa možno úspešne vyrovnáť v pokrokovým odkazom dramatickej literatúry našej

ako predstaviteľka protihumanistického, protifeudového trizného spoločenského systému, so všetkou jeho filozofiou, moralkou a spôsobom vlády. Spôsob vlády Báthoryčkovy, spôsob ako sa užíva: zastaví čas a jeho stopy na svojej pleti, symbolizujú obľudnosť, záľudnosť a miernosť akýchkoľvek pokosov zastaví spoločenský vývoj. Príbeh Čachtickej pani akazuje, že krutosť vlády, často hranica až so hľadiskom je výrazom záľudnej bezmocnosti a strachu pred blížiacim sa zánikom.

V tomto zmysle hľadáme v hre to skutočne aktuálne, to čo existuje v súčasnom celostetovom spoločenskom pohybe, to, čo nakoniec v nás spevňuje prevádzenie o víťazstve slávov, ktoré si stavia a dosahujú naša spoločnosť.

Dotvorením Záborského drámy sa Divadlo Jonáša Záborského užíva konkrétnym čínom naplnil obsah názvu svojej ustanovene, názvu, ktorým sa umeleckí pracovníci tohto divadla priblížili k pokrokovým tradíciám našej minulosti. Tie dnes praktickou umeleckou prácou chcú rozvíjať v intenciiach revolučných myšlienok, za uplatnenie ktorých tak nekompromisne bojoval Jonáš Záborský.

E. K.

JOSEF VIKTORIN.

ALŽBETA BÁTHORYČKA

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského Zvolen
Premiéra 7. 6. 1992
Réžia Peter Maťo

Magda Matrajová (Alžbeta Báthoryčková), Mariana Barčáková (Mária)

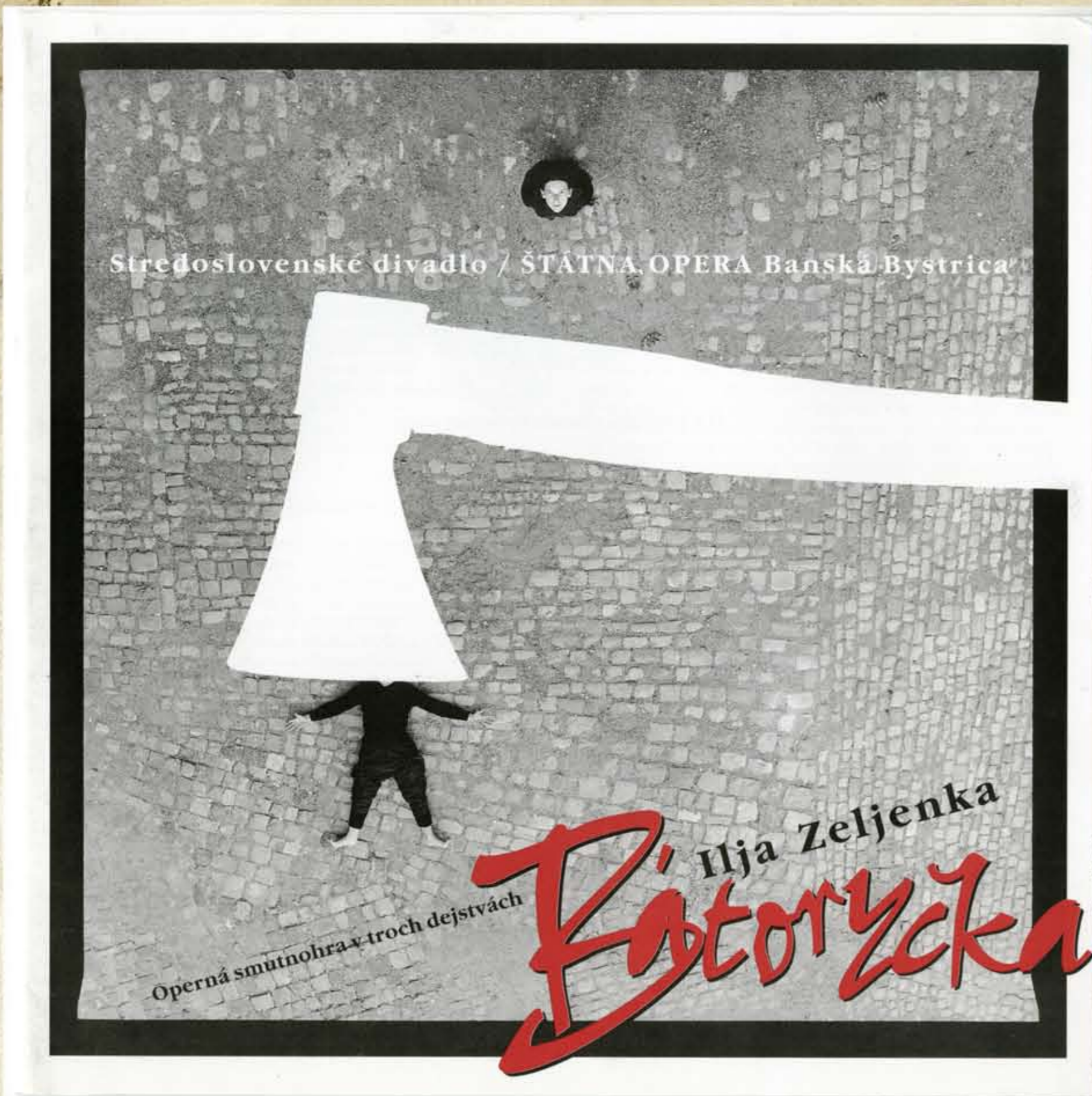
Anita Šafáriková (Katarína), Magda Matrajová (Alžbeta Báthoryčková)

Mariana Barčáková (Mária), Zlatica Gillová (Dora), Zora Jevčinová (Ilona)

NA HLADNĽ U BRATOV LAUFNERA

14.5474

Obálka bulletinu, autori Luba Škrinárová (dizajn), Miro Švolík (foto)

Mária Tomanová (Alžbeta), Šimon Svitok (Kečegy)

Scéna z II. dejstva

Mária Tomanová (Alžbeta)

Ilja Zeljenka: BATHORYČKA (opera)
Stredoslovenské štátne divadlo
Štátna opera Banská Bystrica
Premiéra 12. 10. 1996
Režia Peter Maťo

DRAHÁ VIKT
VYDAL
V VIKT

Božena Lenhardová (Helena), Darina Kunková (Dora)

NA SKLADE U BRATOV LAUPFER.

Kostýmové návrhy Petra Čaneckého

KULTURNÝ ŽIVOT 23. 11. 1950

Oživená historická tragédia Jonáša Záborského

IK PREMIÉRE BITKY PRI ROZHANOVCIACH V NAR. DIVADLE

Kto ešte nikdy nevidel tragédiu a jej dej, ten sa môže pýtať, čo je táto hra. Je to hra o životoch a smrti, o láske a nenávisti, o boji a pokoji. Je to hra o ľuďoch, ktorí žijú v čase, keď sa svet mení. Je to hra o ľuďoch, ktorí sa snažia udržať svoju ľudskosť v čase, keď sa všetko zhrubne.

Máme ešte primálo praxe v jazykovom prehodnotení našej staršej dramatickej tvorby v smysle socialistického realizmu, než aby sme mohli hovoriť o definitívnych a záväzných stanoviskách, čo sa týka postoja k textu. Staršiu dramatickú tvorbu prehodnocujeme pre realistický postoj básnikov ku skutočnosti. Stupeň jej objektívneho zrkadlenia je zároveň kritériom pokrokovosti diela. Záborského Bitka pri Rozhanovciach chce zrkadliť skutočnosť objektívne. Má postavy a dejové situácie, ktoré o nej pravda za seba a má aj také (a je ich väčšina), kde o nej pravda bezprostredne básnik. Tie prvé sú myšlienkové a umelecky presvedčivejšie, tie druhé nás utvárajú (a najmä v javiskovom podaní) nahromadením faktov, podaných s veľkým úsilím o vierohodnosť. Jednoznačne treba popierať stanovisko, že sa pri prehodnocovaní majú vnašať dramaturgické do diela prvky, ktoré sú mu svojím ideovým a umeleckým úspôsobením cudzie. No neziskali sme ešte v slovenskom divadelníctve skúsenosti, či sa nemajú rešpektovať tie sločky diela, ktoré pokladáme za umelecky najnosnejšie tým spôsobom, že sa im ostatné dramaturgické prispôbia. Teda v tejto Záborského tragédii asi tak, aby sa nepocíťoval taký príkrý rozpor medzi tým, prečo Záborského hráme a medzi tým, za čím v jeho diele tak stopercentne stáť nemožno. V diskusiách o tejto otázke zdôrazňuje sa autentičnosť textu ako hodnota, ktorá má svedčiť o pravdivosti, že sa hrá skutočne Záborský. Teraz je len otázka, čo je pre diváka cennejšie: dramatické dielo očistené od balastu, ktorý je sice vlastný jeho autorovi, no nemá v sebe nič dobového, pretože tak ako je Záborský v tejto tragédii jediný, kladnou stránkou svojho diela, v takej aspoň miere je jediný aj s jeho nedostatkami (vrátane jeho verša), ktoré sú neklamnou známkou jeho literárnej osiŕatenosti; alebo dramatické dielo a divadelné predstavenie, ktoré sa sice statočne vyrovnáva so Záborského nedostatkami umeleckej povahy, ale v konečných dôsledkoch sa ich zbaví nemôže. Nemyslím, že sa otázka táto dá

Z recenzie Zoltána Rampáka

BITKA PRI ROZHANOVCIACH

Slovenské národné divadlo Bratislava

Premiéra 9. 11. 1950

Réžia Tibor Rakovský

V popredí Jozef Šándor (Demeter), Andrej Bagar (Matúš Trenčiansky), Marián Gallo (Sebastián)

Július Pántik (Mráz), Karol Machata (Mutimír)

BE DRAMAT

Záber z inscenácie

BITKA PRI ROZHANOVCIACH

Divadlo Jonáša Záborského Prešov

Premiéra 14. 1. 1972

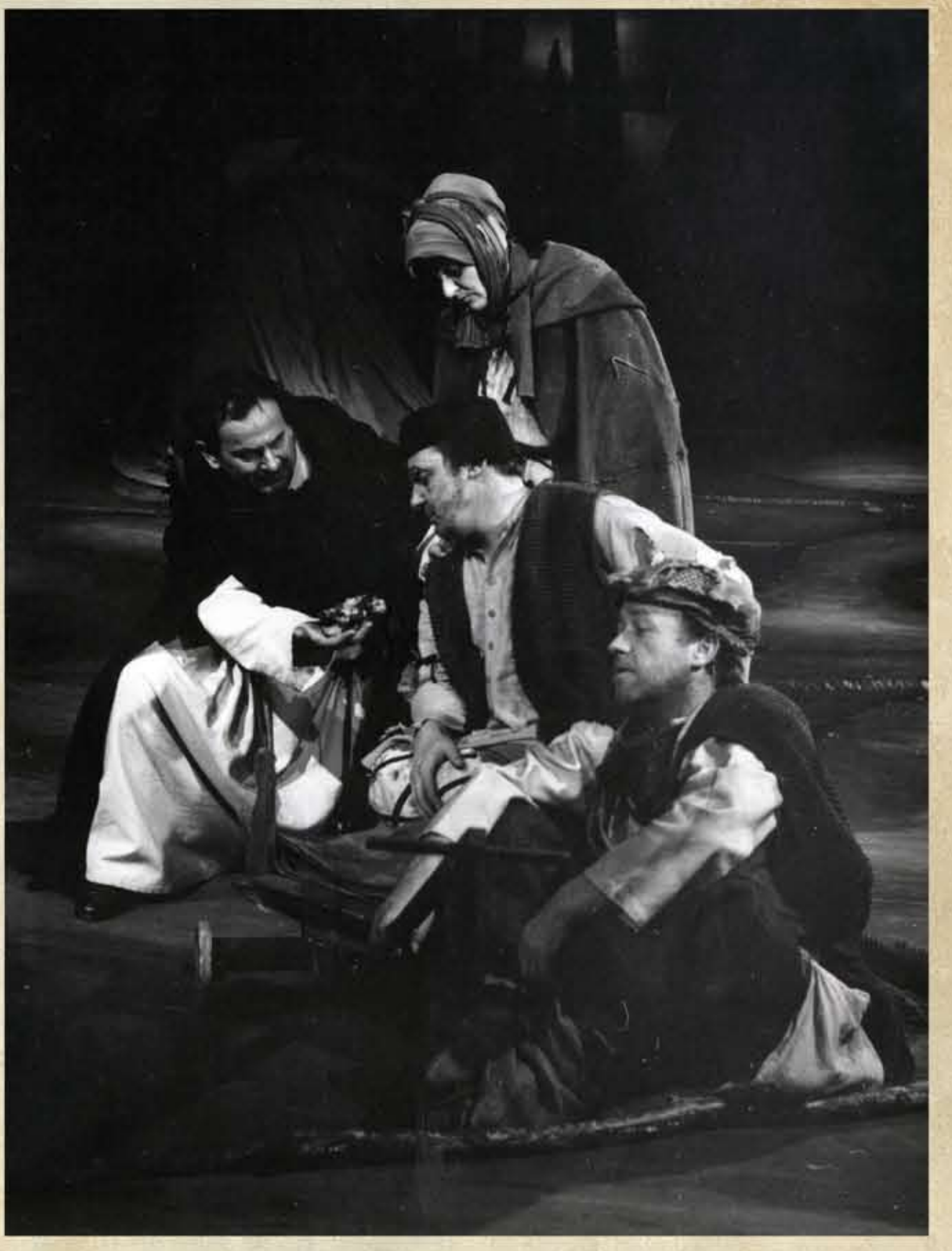
Réžia Dušan Karas

Scéna podľa návrhu Martina Brezinu

Ján Mišura (Torreo), Štefan Petrák (Tomáš), Kveta Lukošíková (Guta), Jozef Fecko (Ján)

Ján Mišura (Torreo), Anton Trón (Čerep), Anna Pokorná (Žobráčka), Ján Pelech (Karpoš)

BITKA

Vysoká škola múzických umení Bratislava

Premiéra 11. 12. 1976

Réžia Juraj Nvota

Jozef Vajda (Karpoš), Štefan Kožka (Čerep), Anna Mal'ová (Žobráčka)

Vysoká škola múzických umení Bratislava

BITKA

SCÉNIKÁ KOMPÓZÍCIA NA MOTÍVY HRY JONÁŠA ZÁBORSKÉHO BITKA PRI ROZHANOVCIACH

Premiéra 11. decembra 1976

OSOBY A OBSADENIE:

Čerep	Štefan Kožka
Karpoš	Jozef Vajda
Guta	Zdena Studenková
Žobráčka	Anna Mal'ová
Sebastián	Eduard Gürtler
Torreo	Ján Zachar
Petrovič	Štefan Mandžár
Vojaci	Boris Farkaš
	Marian Geišberg
	Peter Šimun
	Róbert Šudík
	Tibor Vokoun
	Zdeno Dřinovský
Scénár	Miroslava Čibenková
Réžia	Juraj Nvota
Scéna	Mária Zubajová
Kostýmy	Mária Glondová
Hudba	Peter Mešo a. h.
Svetlá	Jozef Šmidovič
Technika	Gabriel Košík
	Alfréd Rebrc

SKLADNÍ U HANOV LAUFER

Ukážka bulletinu

14.5444
D 1160

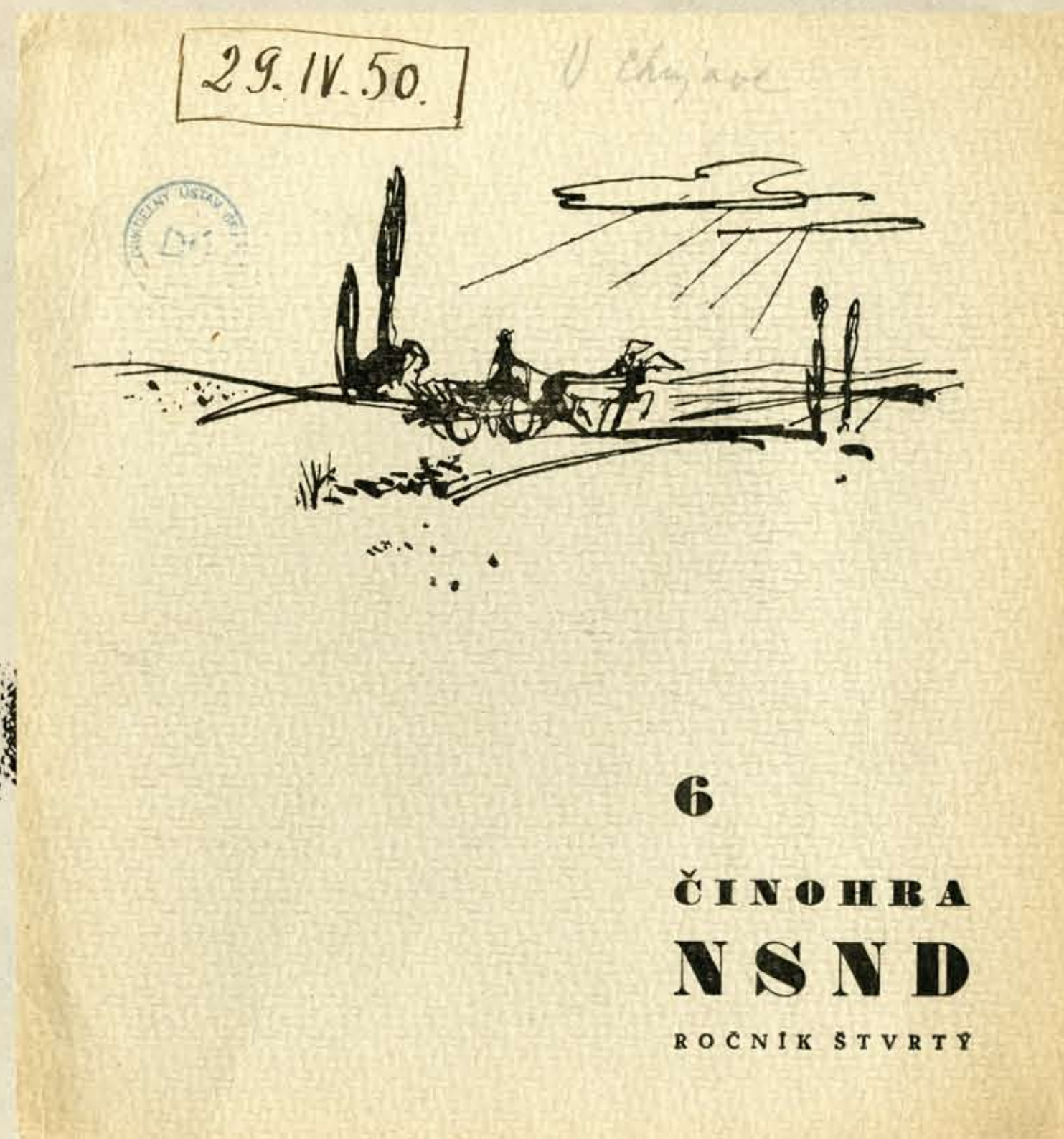
V CHUJAVE
Nová scéna Národného divadla Bratislava
Premiéra 29. 4. 1950
Réžia Ľubomír Smrčok

Emília Wagnerová (Mara), František Dibarbora (Lipnický)

Emília Wagnerová (Mara), Alojz Kramár (Hučko), Jindřich Láznicka (Zajac)

Obálka bulletinu

DRAMATICKÉ

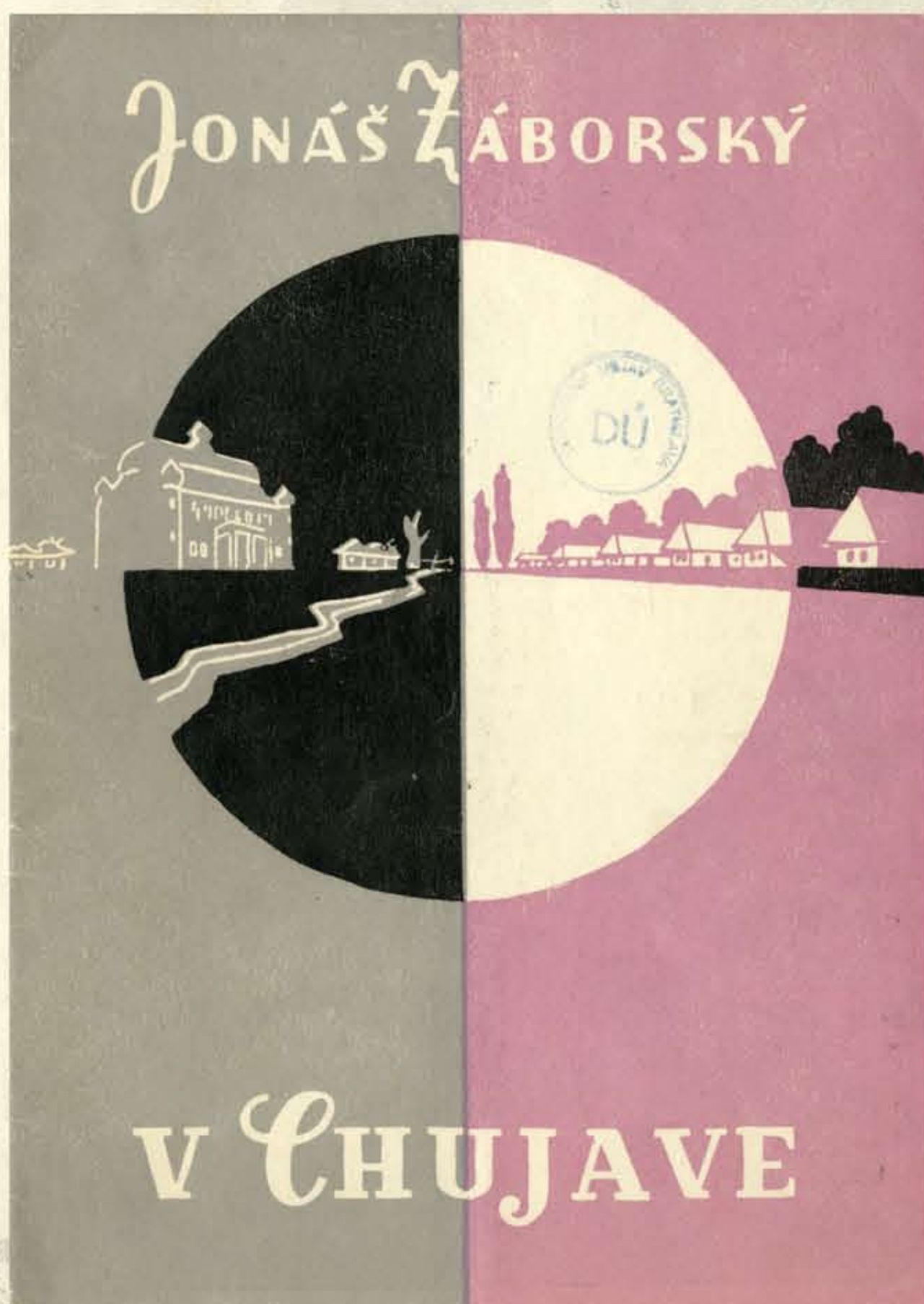
Záber z inscenácie

Martin Gregor (Pelechavý), Eugen Senaj (Bučko), Jindřich Láznicka (Zajac), Jozef Šebok (Kožuch), František Dibarbora (Lipnický)

V CHUJAVE
Nová scéna Bratislava
Obnovená premiéra 2. 2. 1952
Réžia Ľubomír Smrčok

JOSEF VIKTORIN

Bulletin obnovennej premiéry

Scénický návrh Ladislava Vychodila

NA SKLADE U BRATOV LAUFER.

DVA DNI V CHUJAVE
Divadlo Jonáša Záborského Prešov
Premiéra 23. 1. 1976
Réžia Dušan Karas

14.5474
D

Štefan Servátka (Jurčák), Jozef Rajecký (Muzikant), Eugen Balogh (Kačinský), Štefan Petrák (Kobozy)

Peter Marcin (Sedliak), Jozef Murín (Humenský), Dušan Rakšány (Barna), Peter Staník (Rozumný), Tibor Bodák (Čulík), Štefan Petrák (Kobozy), Eugen Balogh (Kačinský)

Jozef Murín (Humenský), Ján Pelech (Lipnický), Eugen Balogh (Kačinský)

Jozef Murín (Humenský), Peter Staník (Rozumný), Anna Pokorná (Mara), Gabriela Ševčíková (Julka), Cyril Ducko (Hučko)

DRAMAT

Scéna podľa návrhu Martina Brezina

VYDAL

NA .. DVA DNI V CHUJAVE
Divadlo LUDUS Bratislava,
kreatívne centrum mladých
Premiéra 22. 10. 2007
Réžia Jozef Jenčo

JOSEF VI

Martin Šalacha, Zuzana Kováčová, Peter Brajerčík, Tomáš Kladný

Martin Šalacha

Peter Brajerčík, Martin Šalacha, Juraj Ďuriš, Tomáš Kladný

Vladimír Sadílek

Zuzana Kováčová, Juraj Ďuriš, Tomáš Kladný, Peter Brajerčík, Martin Šalacha

Národný hriechnik **Jonáš Záborský & comp.** v divadle LUDUS
pozývajú
na .. Dva dni v Chujave
a ponúkajú drsný pohľad na našu rodnú postać, aj so štipkou nádeje, že sa nič nezmení...
J. Jenčo – ideový koncept, M. Dacho – scenár, P. Kuba – dramaturgia, P. Stránský – svetelný design, J. Kuchárek – kostýmy a scéna, P. Kuba – režijná spolupráca a gagy, J. Jenčo – réžia
Premiéra sa udeje 22. 10. 2007 o 19 hodine v Malej sále PKO (pálenku i slaninku si doneste, cibuľu máme)
NEDRŽTE NIŽE SVOJEJ HODNOSTI VSTÚPIŤ RAZ I DO BIEDNEJ CHUJAVY, V AKEJ SŇADÍ I SAMI TELESNE PREBYŤVAŤ RÁČITE
S rozkazom Jonáš Záborský

účinkujú: Peter Brajerčík, Juraj Ďuriš, Tomáš Kladný, Martin Šalacha, Vladimír Sadílek, Veronika Bačková, Zuzana Kováčová

Divadlo LUDUS • Nobe, arm. gen. E. Svobodu 1 • 811 09 Bratislava (PKO) • www.ludusdivadlo.sk
• tel. 021 523 01 01 • fax 021 523 01 02 • mobil 0919 703 514

BRATISLAVSKÝ KRAJ
BRATISLAVA
CEFF

NA SKLADĚ U BRATŮV LAUFEL

Miloš Pospíšil, Peter Scherhauser: FAUSTIÁDA
Divadlo pre deti a mládež Trnava
Premiéra 18. 12. 1981
Réžia Peter Scherhauser

14.5474
1981

divadlo pre deti a mládež trnava
8. ročník 43. premiéra
Peter Scherhauser **FAUSTIÁDA** Miloš Pospíšil
(monológ a diel slovenskej klasiky)

OSOBY A OBSADENIE

režia Peter Scherhauser a.h.
scéna Ján Zavarský
kostýmy a masky De zider Tóth a.h.
hudba dr. Miloš Štedroň a.h.
dramaturgická spolupráca Martin Porubjak a.h.
asistent réžie Blahoslav Uhlár.
korepetitor Marián Lucký

PARAVION Doctor Faust Ladislav Kočan
MAGOC Ján Topľanský
Velebil Jaroslav Gašparík
LESEBUCH Didořit Moravčík
Beloritka Tatiana Maťašová
PRAMO Július Farkaš
Slava Vladimír Jedľovský

Čestná premiéra 18. decembra 1981 v Trnave

Mária Jedľovská (Kocúrkovská panna), Jozef Krivička (Kokodák), Vladimír Oktavec (Ulap), Ján Topľanský (Vodupil), Anna Šišková, Yveta Weiszová, Silvia Mrvečková (Kocúrkovské panny)

Július Farkaš (Daryber), Ladislav Kočan (Doctor Faust), Tatiana Maťašová (Beloritka)

Ján Topľanský (Tesnošil), Jozef Krivička (Kokodák)

Iveta Kožková (Maska Trasorítky), Ján Topľanský (Maska Tesnošila)

Scénický návrh Jána Zavarského

Scénický návrh Martina Breziny

FELICIÁN SÁH
Divadlo Jonáša Záborského Prešov
Premiéra 30. 1. 1974
Réžia Dušan Karas

Cyrl Ducky (Felicián Sáh)

Gita Mišurová (Čikada), Kveta Stražanová (Klára)

Fero Papp (Bebek), Jana Porembová (Alžbeta), Eugen Balogh (Karol Róbert), Štefan Petrák (Druget)

Cyrl Ducky (Felicián Sáh), Tibor Vadaš (Hluchonemý sluha)

František Dadej (Jablonkay)

NAJDÚCH Slovenské národné divadlo Bratislava Premiéra 5. 10. 1935 Réžia Janko Borodáč

Záber z inscenácie

Slovenské národné divadlo Riaditeľ: Anton Drašar

Najdúch

Hra v 5 obrazoch. Napísal J. Záborský. Dramatická úprava a režia J. Borodáč. Scénická dekorácia podľa návrhu J. V. Hochštétského. Scénická hudba podľa motívov ľud. piesní: L. E. Bielowieszki.

- Kobozý, zeman v Chujave . . . Ján Sýkora
Kobozyčka, jeho žena . . . Emilia Wagnerová
Gejzik, ich synček . . . Ján Jamnický
Ošist, ich všetko . . . Míla Beran
Cica, chytáča . . . Vilma J. Březinová
Chreňovský, zeman v Hahure . . . František Zlamal*)
Sajha, jeho veliteľka . . . Maria Sykorová
Ludmila, ich dcérka . . . Maria Svingerová
Kozák, ev. farár . . . Andrej Bagar
Mráz . . . Ivo Lichard
Cipka } chudobní zemani
Bagzi }
Vanka }

Dedinský ľud, deti. 1. a 3. obr. v Chujave, 2. v Hahure, 4. na „Chvalabohu“ v krčme, 5. v Krivošanoch. Dlhšia prestávka len po 3. obraze. *) absolventi a poslucháči Dramatickej akadémie. Náradie pre 2. obraz požičala Pa NAGEL, Bratislava. 5. 10. 1935

Ukážka bulletinu

BÁSNIK VĚROUJE, ŽE NA NEBOHOTO HODNÍ

Karol L. Zachar (Chruho)

Martin Gregor (Moser)

Najdúch

Terajšia naša kritika vstá už veľmi ostrým perom poznajúcim dramatické diela, ktoré po roku osemdesiatom videli svetlo sveta a poniekto z nich poznejšie svetlo rámp. Je prirodzené a ľudsky pochopiteľné, že toto môže povedať i o nás množstvo dramatických spisovateľov, ktorých hry správa SND nepríjma a nerecenzuje. Lenže nezabudni, že my sme sa vyvíjali zpod kory v lone českého, už vtedy u nás za vyspelý uznávaného súboru a poznali sme a nim šest rokov konkurovali ako samostatný oštek, ktorý sa naitakal, ale doma sa necitil. Životná a umelcovská podmienka práce tak málo priaznivé ako nerazostné boli pre naše hry v oblasti svetového repertóra. A nielen pre hry nové, ale tiež pre hry staré. Povedal by som: najmä pre staré. Lebo hociže väčšinu diel zo svetovej literatúry stúpila nie tým, že sa dostala na papier, ale tým, že sa dostala na javisko. Veď koľko z nich celé osmatisroch boli „knížne“, — až po časť ujal sa venci nejaký nepokojný režisér a hra z úžehého domáceho kráčku letela ako mestý po širom kultúrnom svetle. Príčina niekoľkoročného ústupu bola, že jej prví nikt neprítel na chut alebo si a fous nevedel rasy.

Podobné momenty boli už aj v našom živote. Ostaly len v oblasti domácej, lebo sme slovenské hry — z príčin úviditeľných — nedostali na ani len na scény vtedy veľmi blízke. A v ďalšom našom živote táto vec bude špeciálnym problémom národnej kultúry. Tam, kde je dostatok domskej tvorby, drámskaj sújiny o cudej hry. O vec sa starajú obyčejne propagátne kasorkáre vo forme inforamtnkej. Za málo priaznivých podmienok podarilo sa nám niekoľko domácich hier zo staršej záobly tak odvít: že česne konkurovali, ba i zvíťazily nad veľmi uznávanými a populárnymi hrami zo svetovej literatúry. Mních ne patrí aj Záborského „Najdúch“, ktorého sme zahrali pred šiestimi rokmi. Teraz v novej úprave a v novom obadení (časťotomom), prinášame ho pre túto sezónu. Naši starí dramatickí spisovatelia písalí za najprejzrajších a najtdušších podmienok, aké sú v živote možné. Dostojevskij, keď sedel za mre-

NAJDÚCH Slovenské národné divadlo Bratislava Premiéra 17. 4. 1940 Réžia Janko Borodáč

JOSEF VIKTORIN.

Ján Sýkora (Kobozý), Martin Gregor (Moser), Emilia Wagnerová (Kobozyčka)

Advertisement for Múdný dom F. Pavúk, Kníhkupectvo Slovenskej ligy, Slovenské národné divadlo Najdúch, BOHUSLAV BROUK, and Klavírny dom Werner.

Ukážka bulletinu

Božena Muchová (Kobozyčka), Ernest Kostelník (Gejza), Lujza Grossová (Terézia), František Dadej (Kobozy)

14.5444
NAJDÚCH
Národné divadlo Košice
Premiéra 20. 6. 1948
Réžia Janko Borodáč

Ernest Kostelník (Gejza), Natália Michalcová (Cigánka)

Jozef Hodorovský (Čička), František Greguš (Mrňúz)

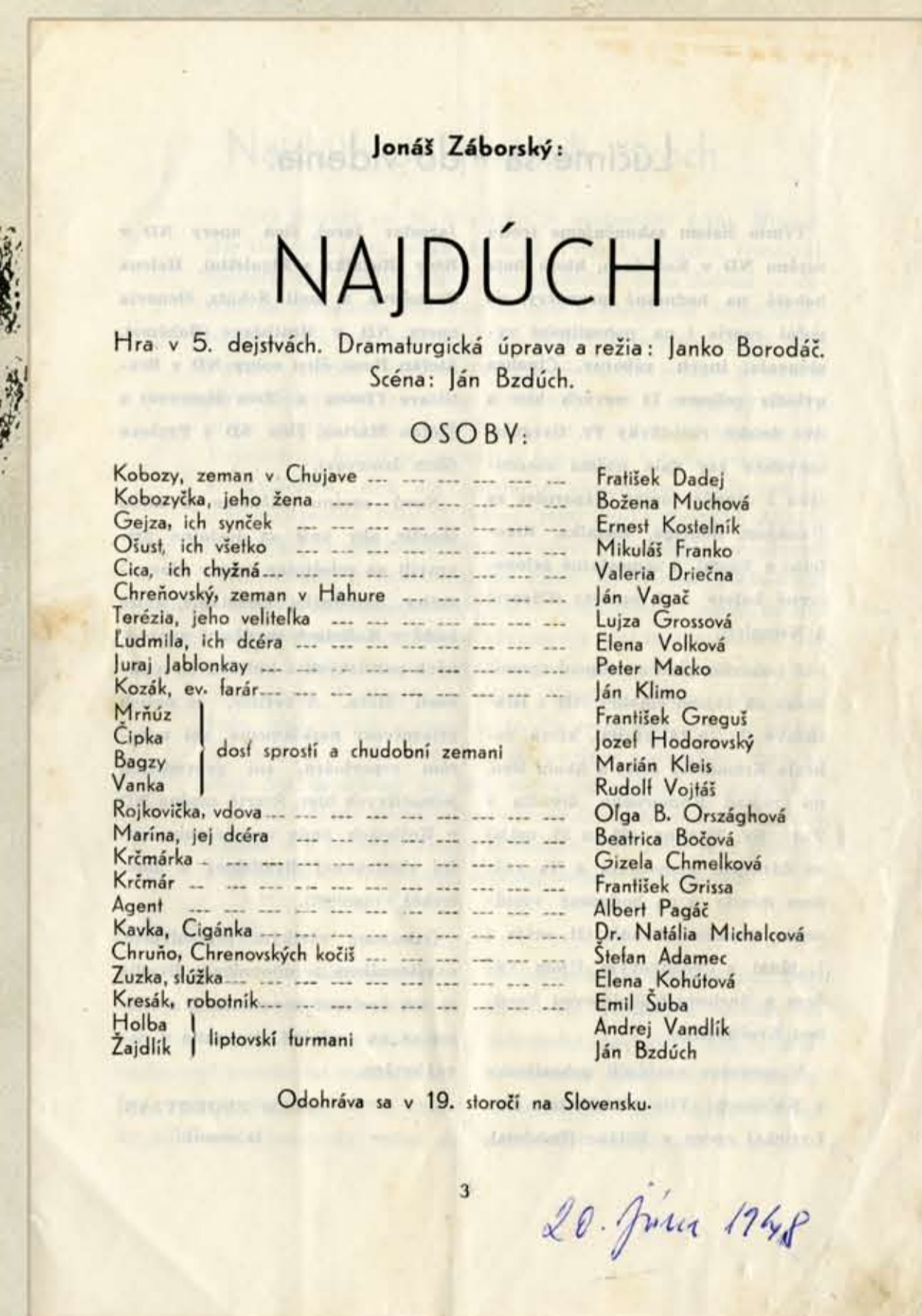
ZÁBORSKÉHO

Albert Pagáč (Agent), Oľga Borodáčová-Országhová (Rojkovička)

Ernest Kostelník (Gejza), František Greguš, Božena Muchová (Kobozyčka), František Dadej (Kobozy)

Ukážka bulletinu

Jonáš Záborský:
NAJDÚCH
Hra v piatich dejstvách
Dramaturgicky upravil: J. Borodáč a A. Noskovič
Réžia: A. Noskovič
Scéna: E. Paulovič
Návrhy na kostýmy: E. Paulovič

Obsadenie:

Kobozy zeman	Ladislav Hritz
Kobozyčka, jeho žena	Zora Paulendová
Gejza, ich synček	Jozef Kováč
Ošust, ich všetko	Stefan Sulek
Cica, ich chýžná	Jarmila Killerová
Chreňovský zeman v Hahure	Ján Kornoš
Terézia, jeho veľiteľka	Angela Jakubisová
Ludmila, ich dcéra	Jarmila Killerová
Juraj Jablonkay	Jaroslav Vrzala
Kozák, ev. farár	Andrej Šilan
Mrňúz	Emil Paulovič
Cipka	Miroslav Adamica
Rojkovička, vdova	Magda Schwingerová
Marína, jej dcéra	Emília Glosová
Móser, žid-obchodník	Gejza Slameň
Barkes, žid-obchodník	Eugen Mlynárik
Kavka	Jolana Hrnková
Chruňo, Chreňovských kočiš	Anton Mrvečka
Vlha, služka	Valéria Caplová
Holba	Rudolf Debnárik
Zajdlík	Ludovít Greško
Kresák, robotník	Milan Brucháč
Krčmárka	Magda Schwingerová

Inšpicienti: Milan Brucháč a Eugen Mlynárik
Stavby: Bohumil Krkoška, Jozef Hollóši, Ján Odzgan,
Jozef Bartók
Osvetľovači: Ladislav Ivanovič a Jozef Reiter
Kostýmy: Ján Gonda
Hlavná prestávka po treťom obraze
Premiéra v sobotu 17. septembra 1949 vo Zvolene

Pravda, Zvolen 1314-49

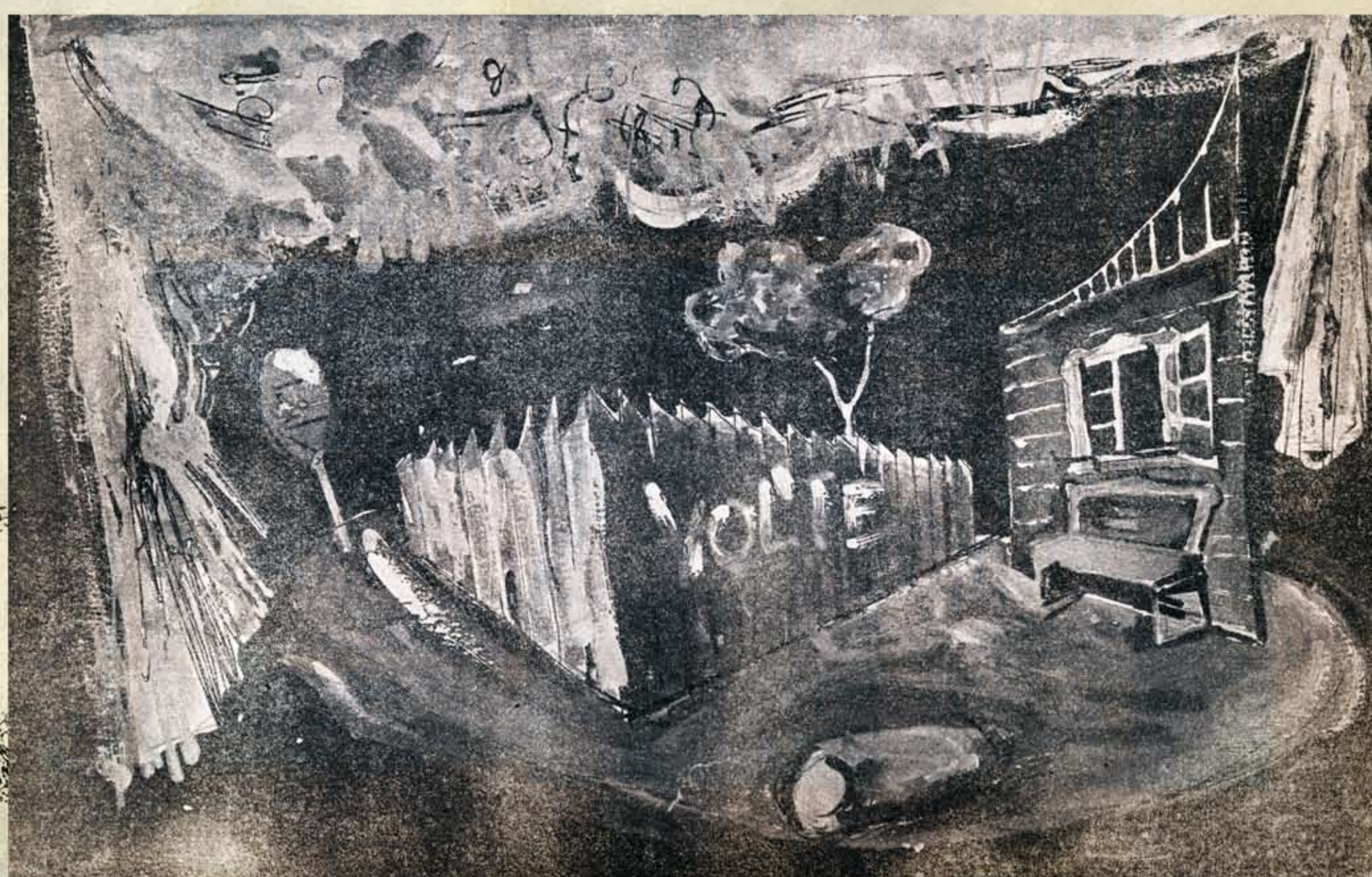

Rudolf Debnárik (Holba), Zuzana Glosová (Marína), Anton Mrvečka (Chruňo), Magda Schwingerová (Rojkovičková), Ludovít Greško (Zajdlík)

NAJDÚCH
Stredoslovenské divadlo Zvolen
Premiéra 17. 9. 1949
Réžia Alexander Noskovič

V PEŠTI, 1806

NA SKLADE U BRATOV LAUFER.

Scénický návrh Emila Pauloviča

14.5474
1949. D

NAJDÚCH
Nová scéna Národného divadla Bratislava
Premiéra 21. 6. 1949
Réžia František Kudláč

Martin Gregor (Holba), Ctibor Filčík (Žajdlík)

Lea Juričková (Terézia), Jindřich Křepela (Moser)

Ladislav Chudík (Kozák), Juraj Paška (Gejza), Alojz Kramár (Kobozy), Emília Wagnerová (Kobozyčka)

Emília Wagnerová (Kobozyčka), Alojz Kramár (Kobozy)

Záber z inscenácie

NAJDÚCH
Národné divadlo Košice
Premiéra 3. 5. 1952
Réžia Janko Borodáč

VYDAL

František Grissa (Mrhúz)

František Dadej (Kobozy), Božena Muchová (Kobozyčka), Ernest Kostelník (Gejza)

Záber z inscenácie

V PEST

NA SKLADE U BRATŮV LAUFEL

92826

14.5474

NAJDÚCH
Armádne divadlo Martin
Premiéra 4. 10. 1953
Réžia Dezider Janda

Gita Mazalová (Kavka), Štefan Mišovic (Holba), Ján Hečko (Žajdlík)

JONÁŠA ZA

Katarína Hrobárová (Ludmila), Jozef Sorok (Jablonkay)

Ján Hečko (Žajdlík), Štefan Mišovic (Holba)

NAJDÚCH
Divadlo Jonáša Záborského Prešov
Premiéra 18. 12. 1954
Réžia Juraj Haľama

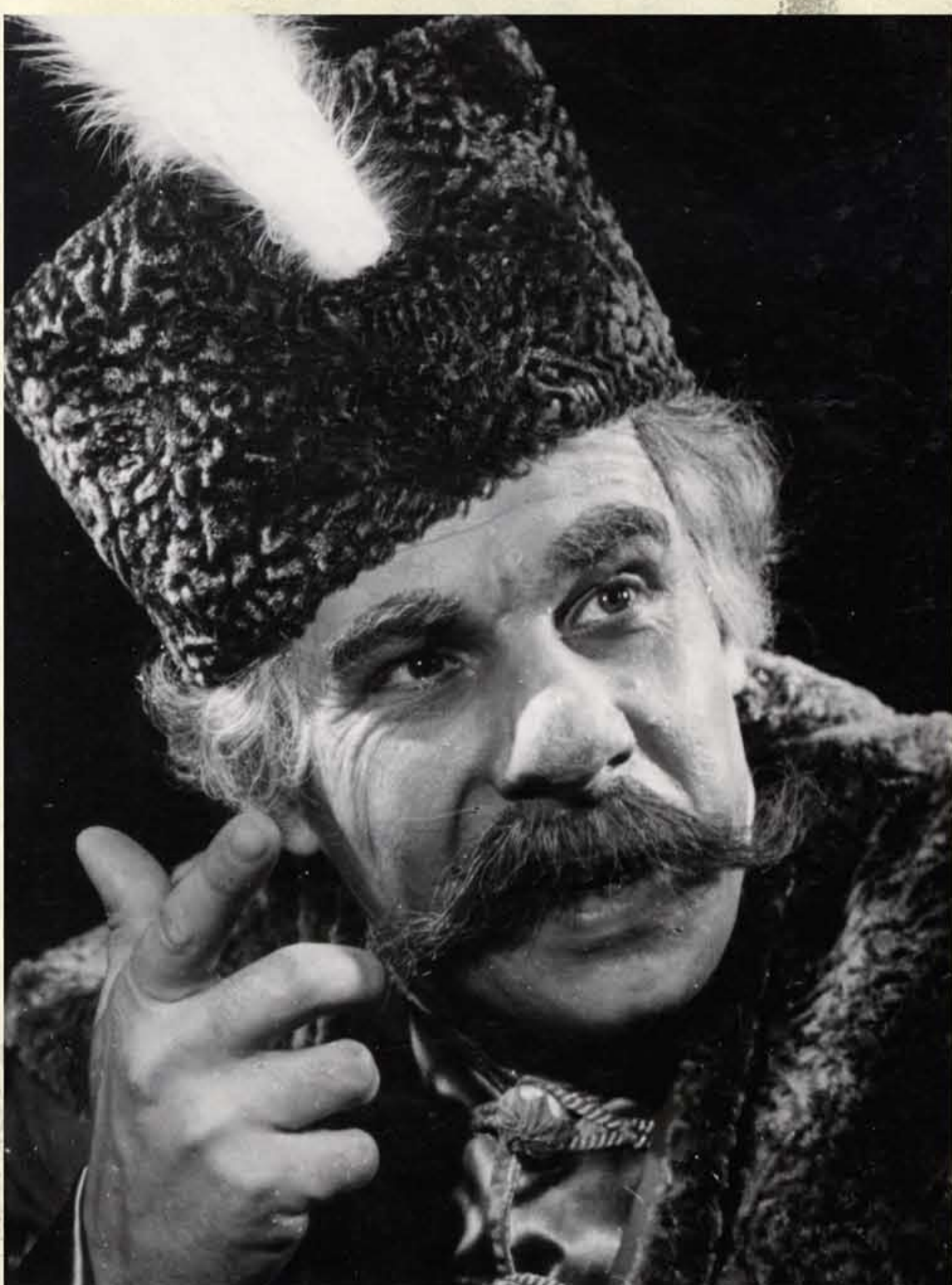
VYDAL

JOSEF VIKTORIN.

Michal Slivka (Čipka), Naďa Nináčová (Kobozyčka), Cyril Ducko (Mrňúz), Ján Rybárik (Kozák), Štefan Petrák (Kobozy)

Štefan Petrák (Kobozy)

Ladislav Farkaš (Gejza), Anna Pokorná (Cigánka)

Naďa Nináčová (Kobozyčka), Štefan Petrák (Kobozy)

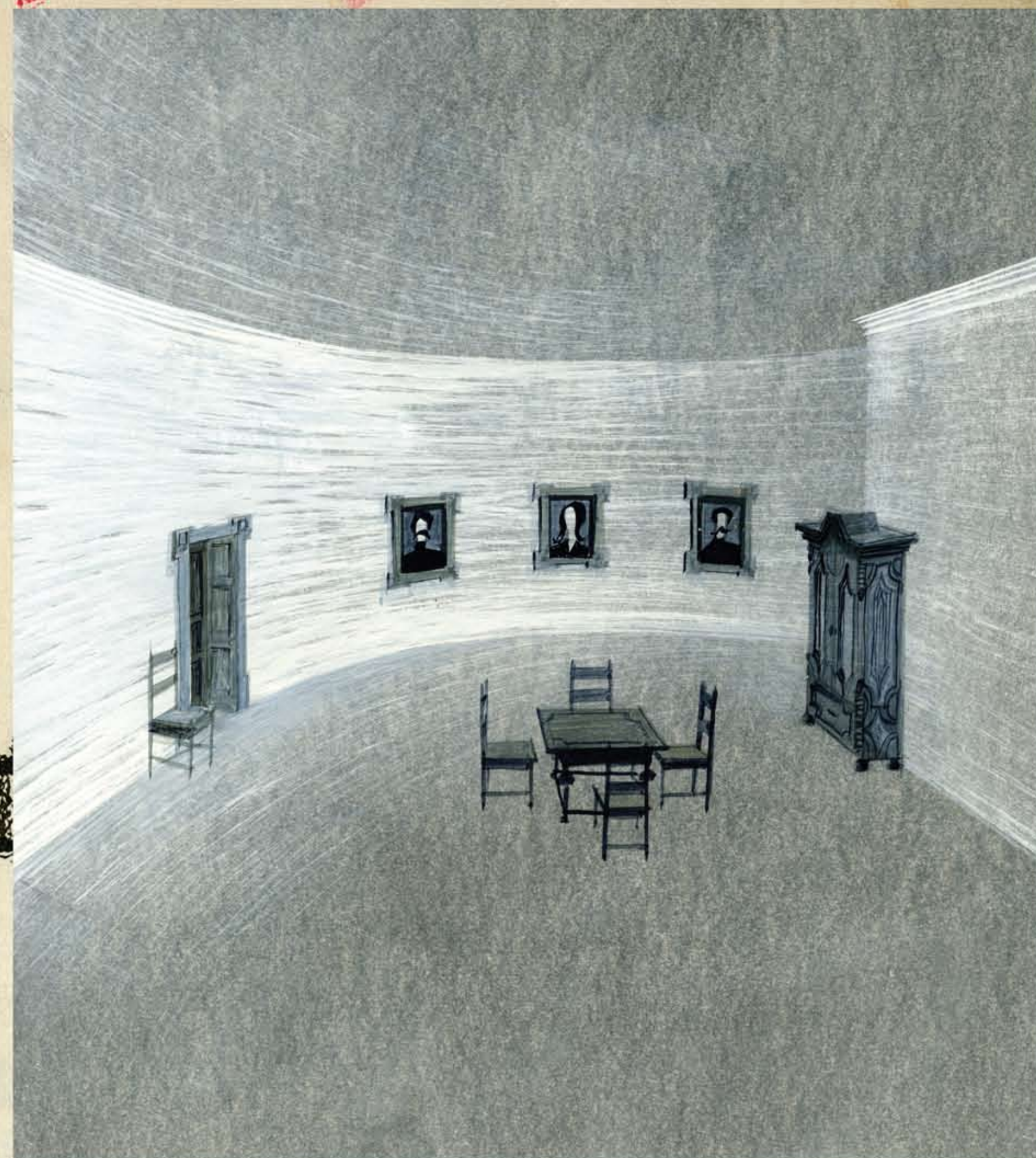
Štefan Petrák (Kobozy), Hana Slivková (Terézia), Naďa Nináčová (Kobozyčka), Ladislav Farkaš (Gejza)

NA SKLADE U BRATOV LAUFTEL.

14.5474
1194

Oldo Hlaváček (Gejza), Oľga Borodáčová-Országhová (Kavka)

Scénický návrh Pavla Mária Gábora

NAJDÚCH
Slovenské národné divadlo Bratislava
Premiéra 31. 12. 1966
Réžia Karol L. Zachar

Kostýmový návrh Karola L. Zachara

Mária Prechovská (Vyubnovaná),
Alojz Kramár (Kobozy)

Ctibor Filčík (Mrňúz),
František Dibarbora (Barkes)

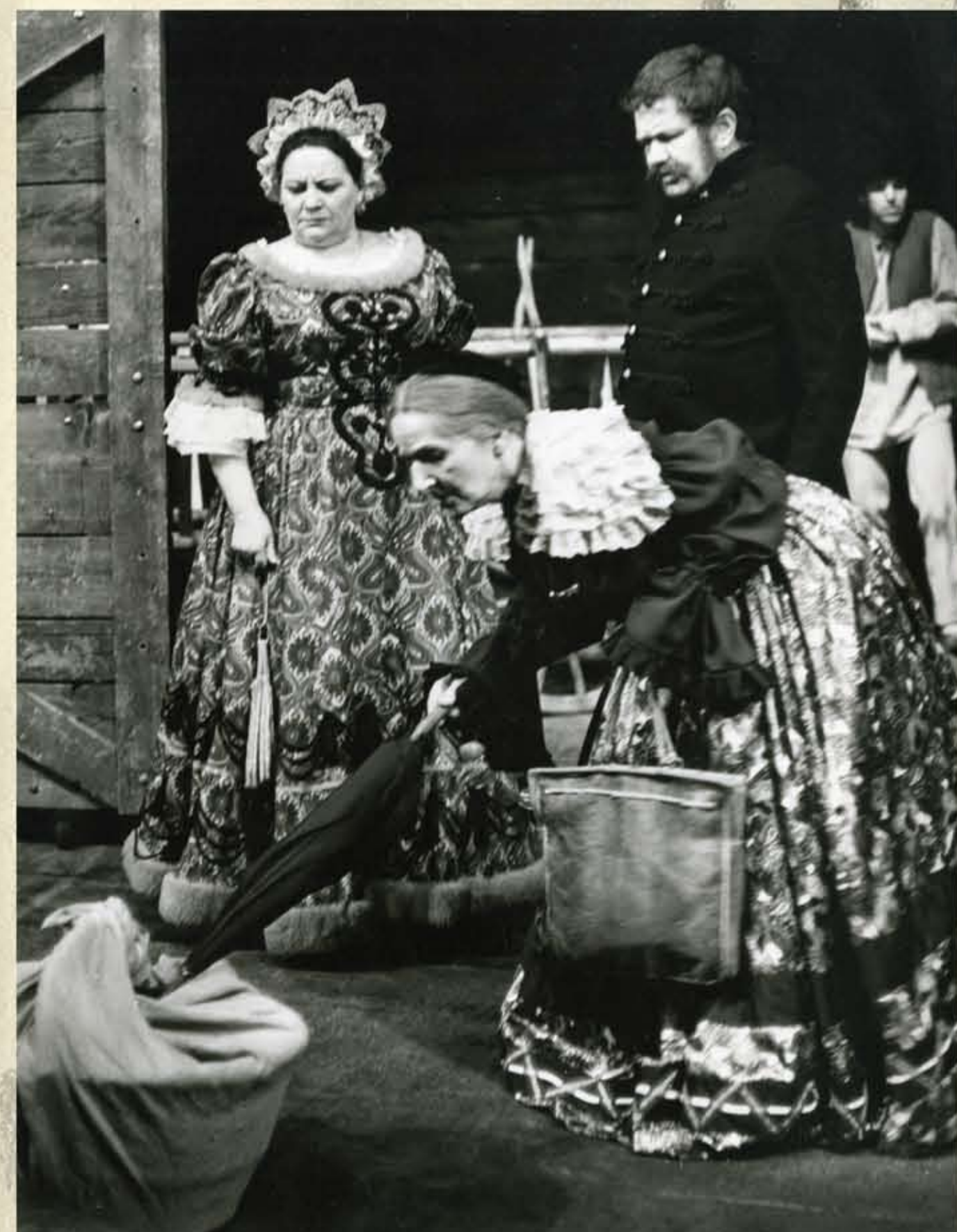

Záber z inscenácie

NAJDÚCH
Divadlo Slovenského národného povstania Martin
Premiéra 23. 3. 1973
Réžia Ľubomír Vajdička

JOSEF VIKTORIN

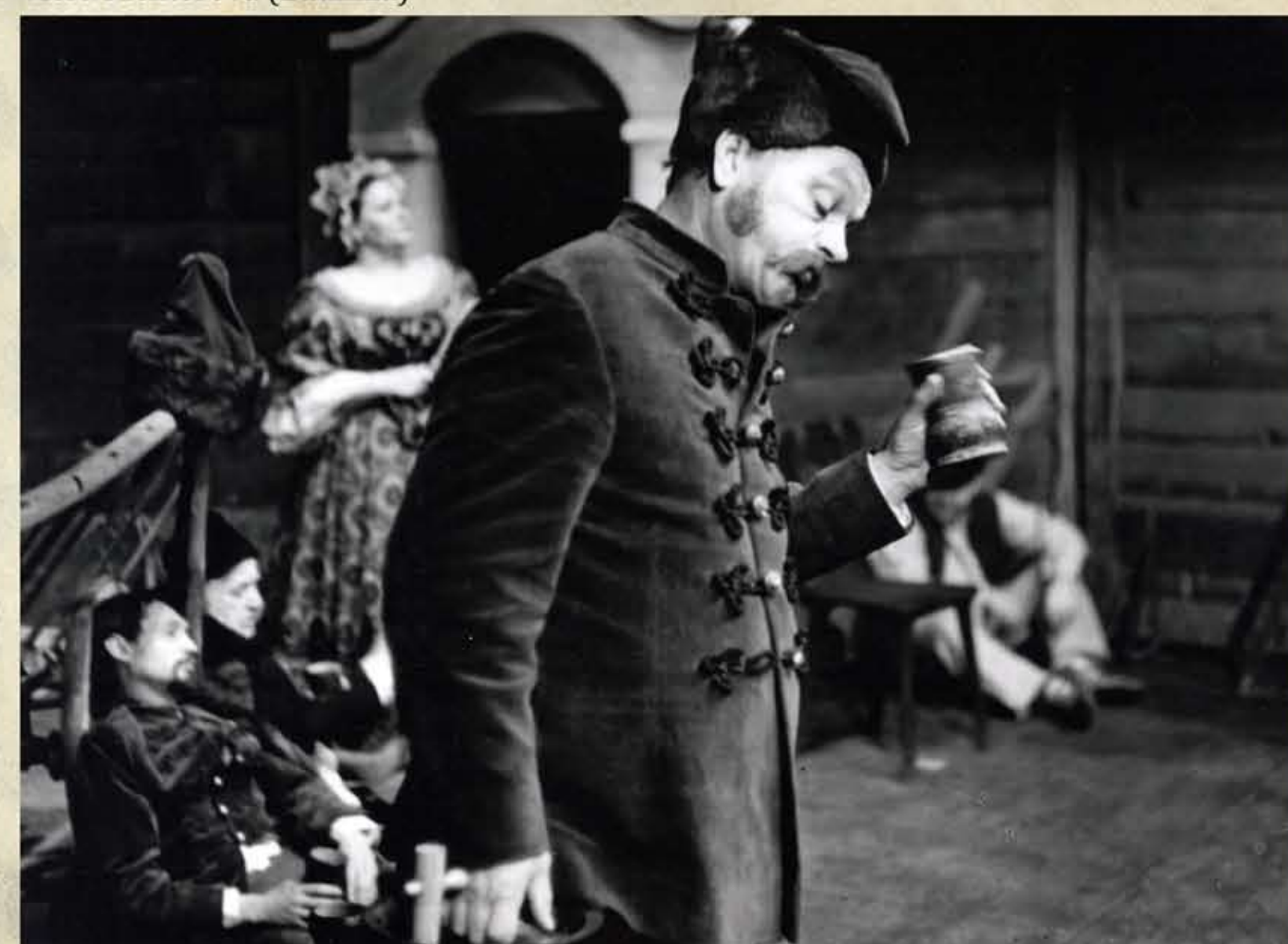
Matilda Zlatohlávková (Vyubnovaná), Nad'a Hejná (Sajha),
Andrej Vandlík (Kobozy), Ján Šesták (Rároch)

Štefan Halás (Gejza), Štefan Mišovic (Mrňúz)

Nad'a Hejná (Sajha), Ivan Romančík (Jablonkay),
Viera Richterová (Ludmila)

V popredí Štefan Mišovic (Mrňúz)

NA SKLADE U BRATOV LAUFER.

Andy Hryc (Chruňo), Zita Furková (Kavka),
Eduard Bindas (Kobozy), Eva Rysová (Vyubnovaná)

Eduard Bindas (Kobozy), Slávo Drozd (Mrňúz)

14.5474
2460
R90

NAJDÚCH

Nová scéna Bratislava
Premiéra 3. 12. 1983
Réžia Oto Katusa

ORSKEHO

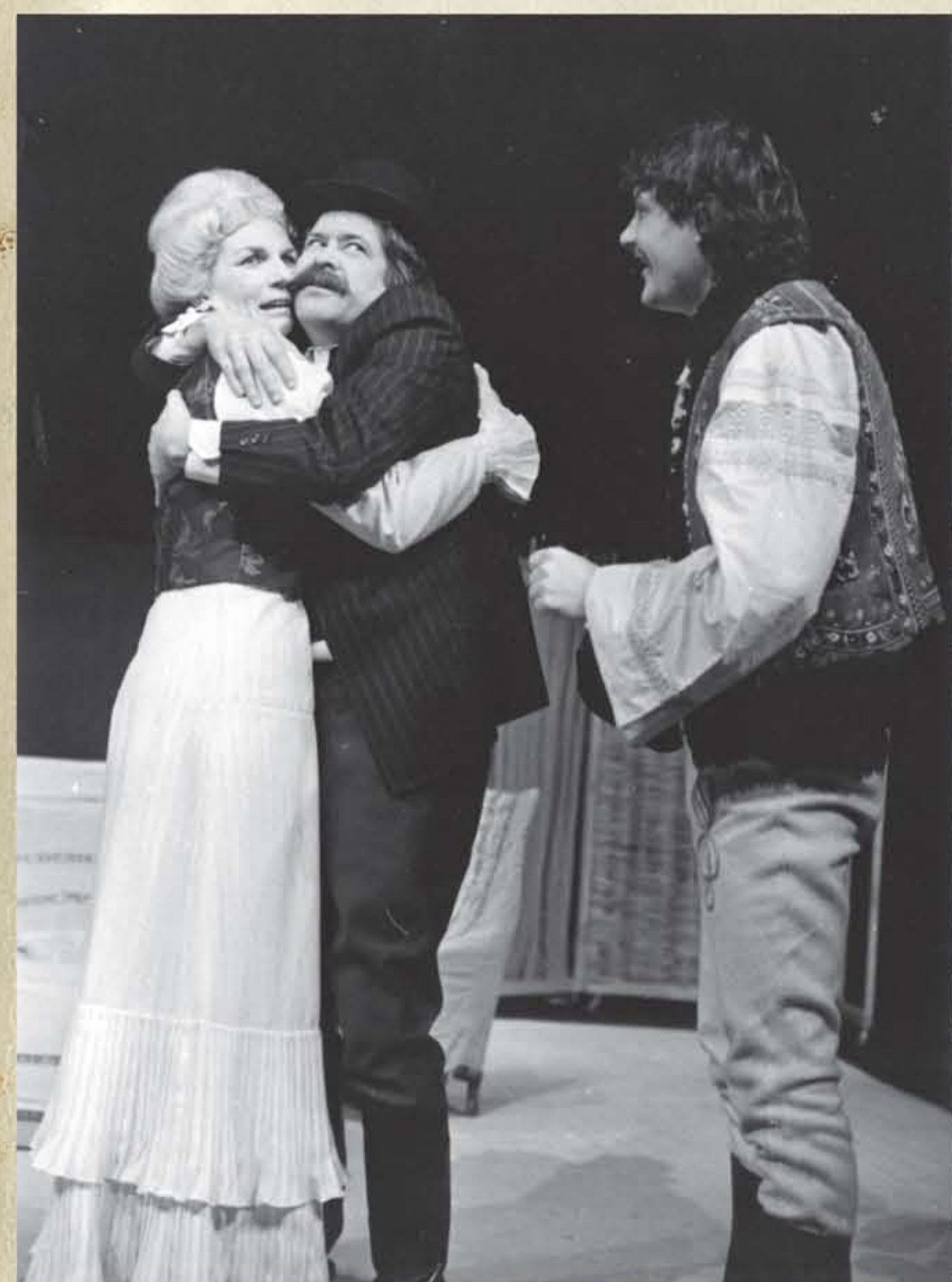
Stano Dančiak (Žajdlík), Marián Labuda (Holba), Alfréd Swan (Fedor), Boris Farkaš (Vaško),
Elena Kuchariková (Sedlička)

Nad'a Kotršová (Sajha), Ivan Letko (Barkes)

Zita Furková (Kavka), Lubo Roman (Gejza)

Želmíra Kačková (Vyubnovaná), Jozef Stražan (Kobozy),
Marián Gejšberg (Gacek)

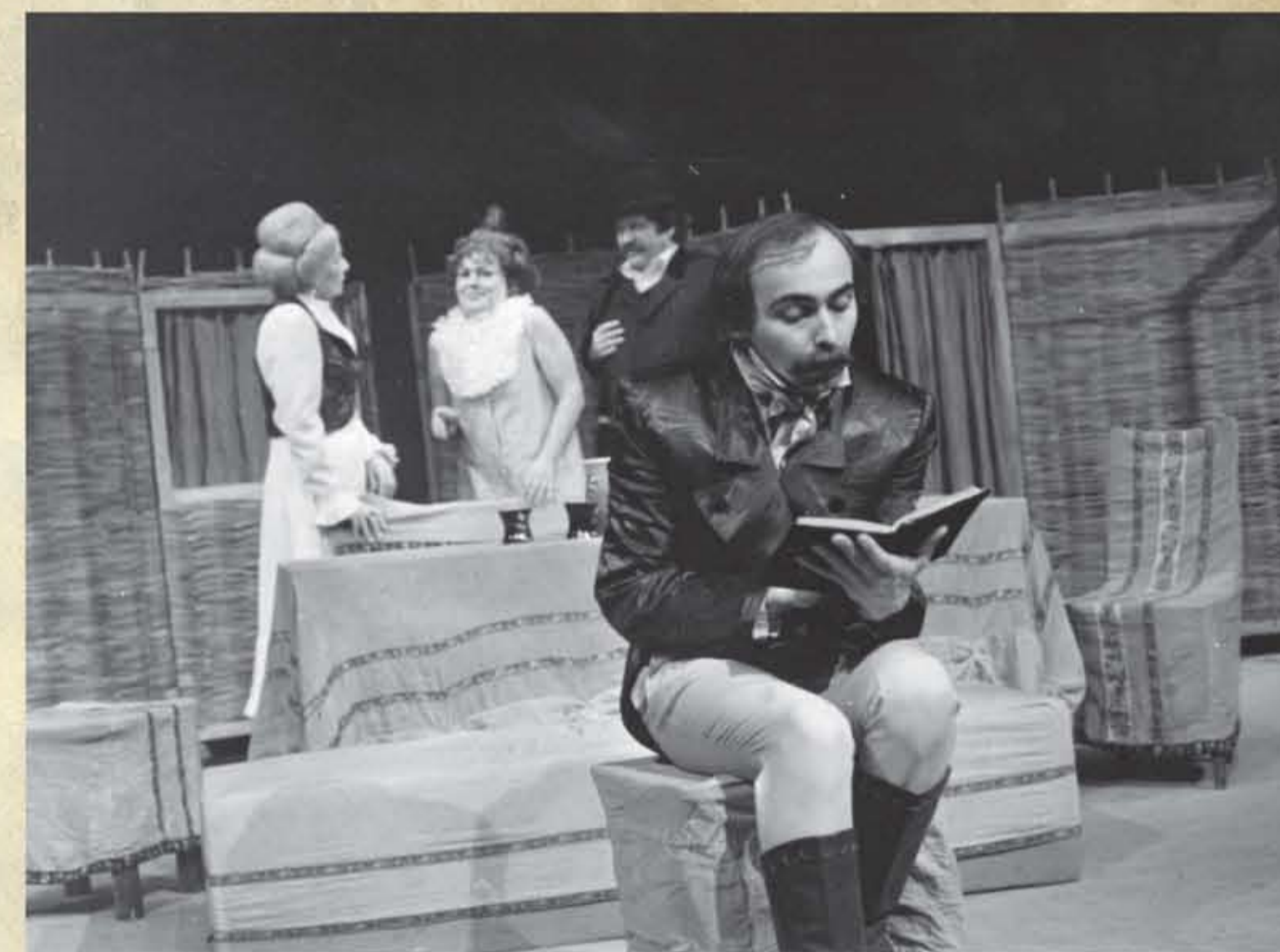
NAJDÚCH

Divadlo Jonáša Záborského Prešov
Premiéra 20. 1. 1984
Réžia Eduard Gürtler

JOSEF VIKTORIN.

Želmíra Kačková (Vyubnovaná), Kveta Stražanová (Sajha), Jozef Stražan (Kobozy),
Jan Drugová (Ľudmila), Ivan Mozlányi (Moser)

Želmíra Kačková (Vyubnovaná), Kveta Stražanová (Sajha),
Jozef Stražan (Kobozy), Ivan Vojtek st. (Gejza)

DIVADLO JONÁŠA ZÁBORSKÉHO V PREŠOVE, NOSITEĽ VYZNAMENANIA ZA ZÁSLUHY O VÝSTAVBU
41. sezóna 478. premiéra

CINOHRA

JONÁŠ ZÁBORSKÝ NAJDÚCH

úprava a dramaturgia / Oleg Dlouhý
výprava / Miroslav Matejka
réžia / Eduard Gürtler

asistent réžie / Dana Trnčíková
zvuková spolupráca / Viliam Šechný
inspícia / Jozef Fecko
text sleduje / Anna Jochmanová

Scéna a kostýmy vyhotovili dielne DJZ pod vedením vzorného pracovníka kultúry J. Křápa a majstrov dielni M. Miščíkovej, M. Ožkovičovej, P. Jenču, C. Kandráča, J. Maruša, K. Tudaja, P. Uebersaxa. Garderóba: K. Brick a kol. Účesy a parochne: M. Vihbelli-Berko a kol. Svetlá: M. Jochman a kol. Zvuk: B. Engler. Rekvizity: M. Janič a kol. Stavby: V. Seman a kol.

PREMIÉRA 20. JANUÁRA 1984

Po smrti len sľubujú prajnú mi slávu Slováci; po smrti tiež ja hľadať
zásluhy ďalšie budem. *Žihadlice*

My, bratia, sme nešťastný národ. Najviac hrešíme tým, že si to neuvedomujeme. Smutné je, že si celý svet o nás myslí, že sa nenávidíme. Nikto nám ani slávu, ba ani život nepraje. Ale smutnejšia je bezcitnosť a neobalnosť o naše záujmy, ktorá sa nás ako mŕtvych zmocnila. Veď keby sme sami o seba dbali, žili by sme so slávou. Takto sme sa sami sebe odcudzili, že pohrdáme synmi a dcérami svojho ľudu. Na celom svete niet národa, ktorý by bol voči sebe taký ľahostajný, ba nepriateľský, ako sme my Slováci. Už sme tak ďaleko, že ľudia musia Slováka pred Slovákom brániť. *Zehry*

Karol Horák: NEBO, PEKLO, KOCÚRKOVO

Adaptácia textov Vstupenie Krista do raja a Faustiada
Slovenské národné divadlo Bratislava
Premiéra 10. 6. 1995
Réžia Roman Polák

14:5444

OSOBY A OBSADENIE	
AUTOR	Marián Labuda
FAUST	Martin Huba
	František Kovár a. h.
TOWIANSKÝ	Peter Bzdúch
OLEJKAR	Oldo Hlaváček
KRČMAR, GOETHE	Ivan Rajniak
BALÁŽ, ANJEL	Richard Stanke
GALUŠKA, MINISTER	Stano Dančiak
KIJOVSKÝ, CERT	Ján Kroner
CHVALIBOH, PETER	Emil Horváth
	Michal Dočolomanský
VEREŠGÁL, BOH, 1. ÚRADNÍK	Dušan Tarageľ
TATRAHECÝI	Juraj Slezáček
BOBÁK, 1. KŇAZ	Vladimír Durdik
MAMAJ, KRITIK, DRÁB	Peter Trník
PUCHOR, 2. ÚRADNÍK	Vladimír Obšil
BISKUP, HERODES GALILEJSKÝ	Anton Korenčí
FEMINA, GAZDINA	Diana Mórová
TATRAHEGYHO ŽENA	Zuzana Cigánová
BABA	Eva Mária Chalupová
NEMEC, GOG, 1. NOSIČ,	
1. STRAŽ, ŽID	Milan Chalmovský*
SLOVÁK, MAGOG, 2. NOSIČ,	
2. STRAŽ, ŽID	Branislav Matuščin* - Jozef Fruček*
JEŽIŠ KRISTUS	Milan Bahul
SATAN	Lubomír Paulovič
BELZEBUB	Juraj Rašľa

AHASVER	Marián Geisberg
ANNAŠ	Elo Romancík
KAJFÁŠ	Dušan Blaškovič
ABIAŠ	František Zvarík
FILÓN	Miloslav Král*
PILÁT	Ladislav Chudík
JUDÁS	Štefan Bučko
MÁRIA	Anna Malová
AHASVEROVA ŽENA, NEVESTA	Judita Vargová
Peter, Anglikán, Nemecký profesor, Žid, Cert	Richard Salaj**
Ján, Metodista, Cert	Milan Ješko**
Marek, Maďarský knaz, Cerberus, Žid, Cert	Andrej Anderko**
Družba, Historik, Učenik, Žid, Cert	Daniel Podhájecký**
Ženich, Ruský pop, Učenik, Žid, Cert	Radoslav Kuric*
Otec, Kalvínsky predikant, Učenik, Žid, Cert	Robert Jakab**
1. vojak, Luteránsky pastor, Mŕtvý, Učenik, Cert	Andrej Bičan*
2. vojak, Historik, Učenik, Koronel	Juraj Rínčo**
Naháč, Barabás, Historik, Učenik	Peter Foltan***
Rimský vojak, Historik, Učenik, Koronel	Peter Madej***
Rimský vojak, Historik, Učenik	Patrik Barák***
Rafael anjel	Livia Hyllová a. h. - Zuzana Kramaricová a. h.
Hlasy:	Ján Calla
Boh	Simon Somorjai
Duch svätý	Simon Somorjai
Orchester diriguje	Peter Mankovecký

* poslucháči VSMU
** poslucháči Konzervatória
*** členovia slobodnej Divy
Asistentka réžie Marta Dočolomanská
Predstavenie vedie Gladys Rozsivalová
Text sinedule Magda Rajniaková a Viera Paškova
Technické vedenie Ing. Eugen Gejmovský
Stavby Miroslav Mochňacký
Svetlá Peter Stránský
Zvuk Marián Kubrický
Garderoba Ludmila Bihariová
Masíky Helena Neradovičová
Rekvizity Júlia Hagarová
Výpravu urobili Umelecko-dekoratívne dielne SND
pod vedením Ing. Ešky Proszanovej

Lubo Paulovič (Satan), Juraj Rašľa (Belzebub)

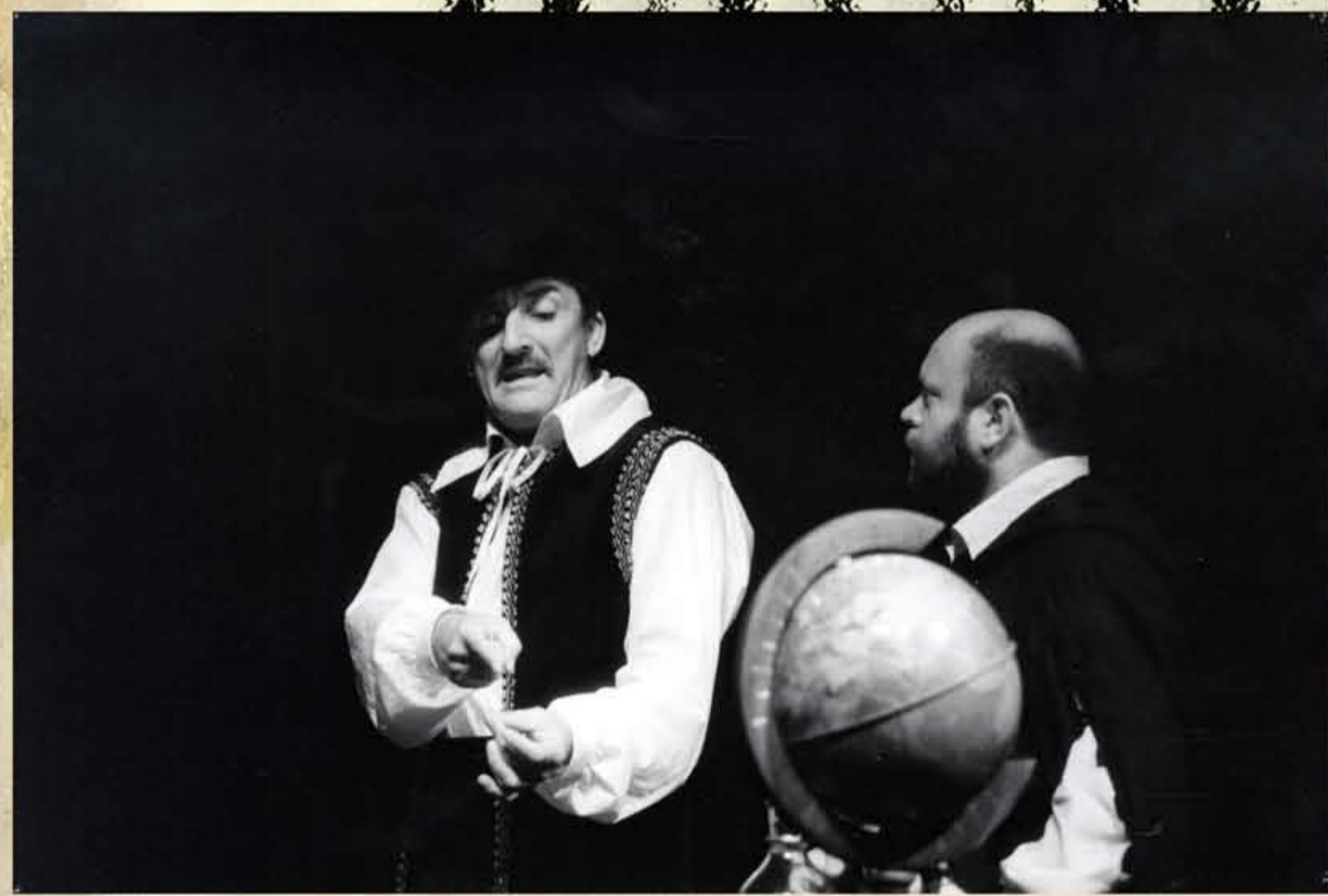

Diana Mórová (Femona), Marián Labuda (Autor)

SA ZAD

DRAMATICKÉ

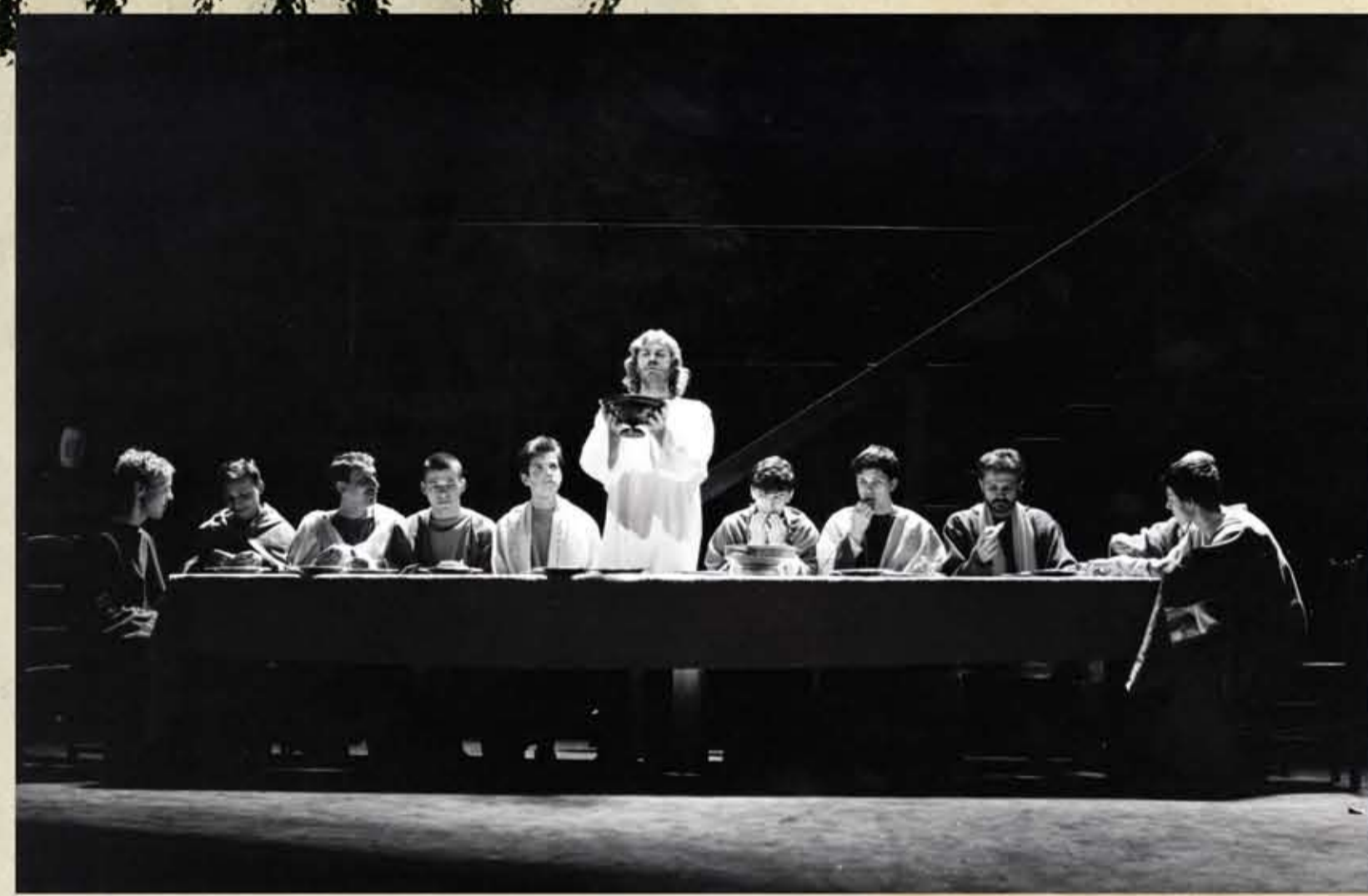
Ukážka bulletinu

Martin Huba (Faust), Peter Bzdúch (Towianský)

Dušan Tarageľ (Boh), Emil Horváth (Bob), Stano Dančiak (Galuška)

Uprostred Milan Bahul (Ježiš Kristus)

VSTÚPENIE KRISTA DO RAJA

Dramatizácia: Karol Horák, Ivan Holub
Divadlo Jonáša Záborského Prešov
Premiéra 28. 1. 1994
Réžia Ivan Holub

JOSEF VIKTORIN.

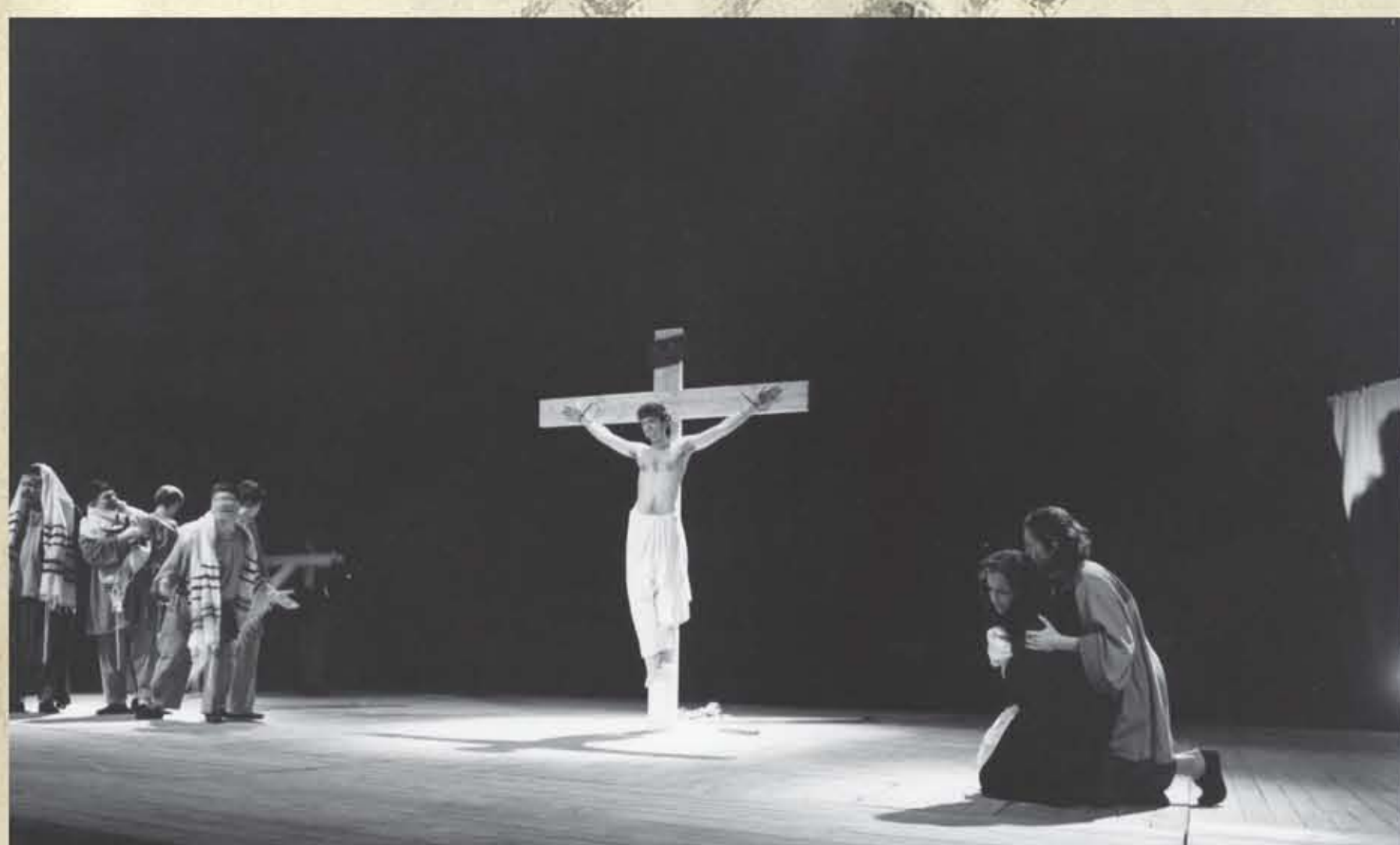
Peter Trník (Predstaviteľ Krista), Jozef Fila (Kat), Dušan Brandys (Rímsky vojak), Igor Šabek (Nemocný), Peter Lejko (Kódes)

Peter Trník (Predstaviteľ Krista), Jozef Stražan (Annáš)

Jozef Stražan (Annáš), Ivan Krúpa (Judáš)

Uprostred Peter Trník (Predstaviteľ Krista)

V PEŠTI, 1806.

Záver z inscenácie

NA SKLADE U BRATOV LAUFER.